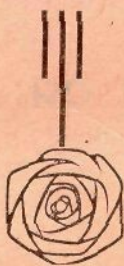

≡ ADATOK ≡
A PETŐFI-KULTUSZHOZ.

Írta:

BIRÓ LAJOS,

főgimn. tanár.

Megjelent a kézdivásárhelyi róm. kath. fő-
gimnázium értesítőjében 1908/9. tanévben.

Nvom Turóczi István könyvnyomdájában Kézdivásárhelyt

*h.n. 994-B
L.m. 8-194*

Kézdivásárhelyi 1919-ben.

Adatok a Petőfi-kultuszhoz.

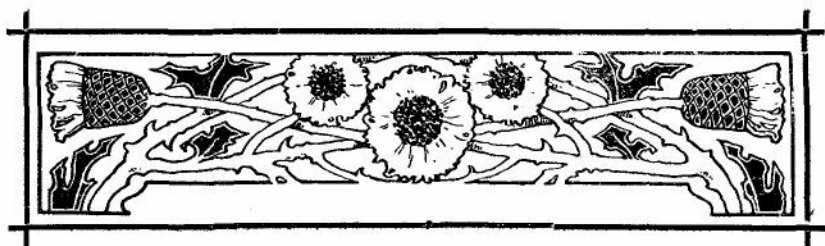
Írta :

BIRÓ LAJOS,
főgimn. tanár.

Megjelent a kézdivásárhelyi róm. kath. státus főgimnázium értesítőjében :
1908—1909. tanévben.

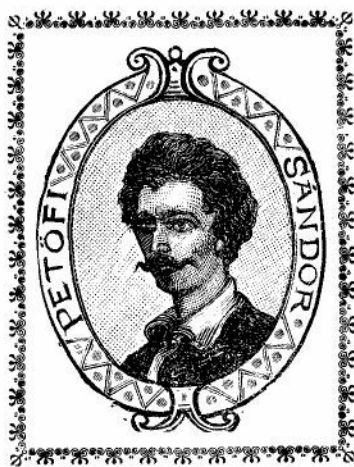

1944

ADATOK A PETŐFI-KULTUSZHOZ.

I.

Ezen év július hó | A Petőfi-kultusz.
31-én 60 éve lesz annak, hogy Petőfi Sándor, irodalmunknak büszkesége, rövid, de ragyogó fényességű földi pályáját felcserélte a halhatatlansággal. Szűkebb hazánknak, Erdély vérrel áztatott földjének porában, a feje-egyházi nemzeti temetőben pihen annyi névtelen társával együtt. Hatvan év zajlott le immár azóta, hogy eltört a költő kardja és elszakadtak a lant idegei, de ez az idő Petőfi nimbuszát nemcsak, hogy nem tépásztá meg, hanem ellenkezőleg mind fényesebb, ragyogóbb glóriával fonta körül.

A Petőfi-kultusz még soha annyira nem virágzott, mint éppen napjainkban. A múlt év őszén a „Petőfi-Társaság” összegyűjtötte Petőfi Sándor hozzátartozóinak : Petrovics Istvánnak és nejének, Szendrei Juliának és Petőfi Zoltánnak hamvait és egy közös sirba temették el szép

gyászünnepegy keretében. Ott nyugosznak immár együtt a legjobban szerető édes anya, a gondos édes atya, Szendrei Julia, a hitvestárs, kinek homlokára koszorut fűzött Petőfi költészete és szivárványos hálót szőtt hullámozó hajára s Zoltán fia, ki atyjának lángszellemét az otthon szeretetére szoktatta.¹ Együtt pihennek, csak Petőfi Sándor nincs közöttük, pedig mily ihletetten dalolt szeretetteiről. A puszták fia, az aranykalászos róna szülötte a vadregényes bércek között alussza siri álmát, de már van háza Pesten, ahol földi erekyéi elhelyezést nyerhessenek. Ő, aki sokszor hajléktalanul bolyongott életében ázva és fázva, most, halálának 60-ik évfordulója alkalmából, házat kapott a Petőfi Társaság jóvoltából s költeményei, melyekre életében alig vállalkozott kiadó, most diszes köntösben járnak be az országot, hogy a Petőfi-kultuszt tovább terjesszék s a magyar érzelm- és gondolatvilág legtisztább és legerősebb megnyilatkozásait még szélesebb körben tegyék közkinccsé.²

De nemcsak a nevét viselő társaság áldoz évenként nagy költőnk emlékezetének, hanem szerteszét az országban egyesületek, irodalmi körök, fürdőken időző társaságok ujitják fel emlékezetét s meritenek az ő csodálatos költészetéből, amelyet minél inkább megismerünk, annál szebbnek találunk. S az ő költészete külföldön sem vesztette el varázserejét, sőt mind több és több magyarázóra, fordítóra talál. Legujabban cseh nyelvre fordítják le összes költeményeit.

És csodálatos, hogy midőn legmagyarabb költőnk kultusza oly örvendetesen halad előre, akkor keletkezik irodalmunkban egy új szekta, amely azzal szeret kérkedni,

¹ Prohászka püspök beszéde. ² Endrődi S.: Előszó a Petőfi emlékkiadáshoz.

hogy a nyugati eszmék és formák tolmácsolója akar lenni; elvet mindent, ami irodalmunk nemes hagyományaiból maradt reánk s tartalom és forma szerint valami megdöbentő sivárság árad el termékein.¹

Európai szintájra emelkedni, belekapcsolódni az egyetemes eszmeáramlatba még nem volna baj, hiszen — amint tudjuk — volt idő, mikor ezekből az egyetemes eszmékből ujhodott meg a magyar irodalom, csak az a különbség, hogy akkor ez a kapcsolat irodalmunk mélyítésére, nyelvünk csinosítására, kiművelésére irányult, mert íróink lelke izzott a hazaszeretet lángjától. Európai műveltségre tettek szert íróink azért, hogy annál odaadóbban szolgálhassák a magyarság ügyét; a mostani óriások, a „modern“ magyar írók magyarságuk megtagadásával, a nemzeti hagyományok lábbal tiprásával a külföldi eszmeáramlatnak állanak szolgálatába, nem, hogy az eszményi szépet, az örök emberit terjesszék, hanem, hogy minden szennyet, minden erkölcstelenet átültessenek irodalmunkba s annak eddigi szüzi tisztaságán foltot ejtsenek s tősgyökeres nyelvünket idegenszerűségekkel megrontsák.

Van némi hasonlatosság a Petőfi fellépését megelőző és a mostani irodalom között. Akkor is elsekélyesedett az irodalom, a szobaköltészet divatozott, mely elvont tárgyakat, mesterkéltné érzéseket zengett idegen formában. De Petőfi tősgyökeres, a nemzet lelkéből fakadó igaz hangja háttérbe szorította a szobaköltészetet s irodalmunkat megifjította, megújította a népköltészet szelleméből, a népköltészet üde forrásából. A most lábra kapott modernizmust, az idegen szellem dicsőítését és átültetését nemzetünk irodalmába csak úgy gátolhatjuk meg, ha visszatérünk a népieshez s annak legjelesebb képviselőjéhez, Petőfihez

¹ Magyar Középiskola II. évf. 1. sz. 32. l.

s az ő szellemét hívjuk segítségül, mely feltárta a nép lelkének gazdagságát, ezerféle kincseit, igazi gyöngyeit. A magyar föld s annak szépsége, a magyar nép s annak lelki világa most is elegendő és alkalmas tárgyat szolgáltat, tömérdek kincset rejteget, csak legyen, aki felszínre hozza, aki kiaknázza.

Az idegen áramlattal szemben valóban örvendetes jelenség a legnépiesebb, a legmagyarabb költő kultuszának a terjedése. E kultuszhoz kívánok egy kis adalékkal hozzájárulni a költő halála 60. évfordulója alkalmából, amidőn ismertetem a szomszédos Csikvármegyében fekvő Kászonfürdőn 10 éven át rendezett Petőfi-ünnepélyeket.

II.

Kászonfürdő Csikvármegye kászonalcsíki já- Kászonfürdő.
rásának (a régi Kászonszék) legkeletibb részén fekszik. Legkönnyebben megközelíthető Háromszékmegyéből, ahonnan jó karban tartott megyei uton lehet oda eljutni. Kézdivásárhelyről kiindulva Kézdiszentléleken keresztül és Kézdiszárzpaták község mellett a kanyargó Kászonpataknak jobbára fiatal bükkös erdővel szegélyezett völgyén haladunk éjszaki irányban, csekély emelkedéssel Kézdivásárhely városnak „Katrosa” nevű erdeje alatt. A Katrosa alatt levő Báthori vendégfogadót elhagyva husz kilométernyi ut után a völgy kissé kiszélesedik s átlépjük Csikvármegye határát. Mindjárt a vármegye határánál az ut kétfelé ágazik s az egyik nyugati irányba haladva a történelmi nevezetességű Nyergestetőn, a székely Termopilén vonul át a csíki lapályra, az Olt völgyébe, a másik ut pedig észak-keleti irányban a közelfekvő Kászonjakabfalva községbe visz. Ez a község a havasalji községek benyomását teszi az utasra.

A községben lévő fűrészmalomok és azoknál összehalmózott fenyő tőkék arról tanuskodnak, hogy a lakosság nagy része fa- és deszka kereskedésből él. A község lakóinak a lélekszáma körülbelül 1500-ra tehető. A lakósok jórészt székelyek, de van egy pár száz oláh is, akik lassanként asszimilálódnak, beolvadnak a székelységbe s csak viseletük mutatja, hogy oláh eredetűek. Műveltség tekintetében hátra állanak, azonban nagyon vallásosak.

Az itt röviden ismertetett községből a csobogó Gubáspatak völgyén keleti irányba térve elég jókarban tartott mezei uton, zöldelő kalászosok mellett, szénaillatos levegőben egy fél óra alatt jutunk Kászonfürdőre, amely a Gubáspatakba folyó Borpatak völgyében fekszik. Három órai kocsikázás után tehát itt vagyunk ezen a kies fekvésű fürdőhelyen, melyet az isteni gondviselés bőségesen elhalmozott mindennel, ami az ember lelkét nemesítheti, testét felüdítheti. Fenyves és nyírral vegyes bükkös erdők koszorúzza völgykatlanban, szélről mentes helyen 714 m. magasságban fekszik a tenger színe fölött. A fürdő jelenleg a Balázi örökösök-é s közülök Helley János volt országgyűlési képviselő és neje szül. Vécsey Oláh Krisztina, a művelt lelkű és kiváló író nő lakik itt. A fürdőnek több borvíz forrása van, amelyek mind a sziklából törnek elő. Valóban itt az Isten a sziklák forrását nyitotta meg népe számára, mint egykor Izrael fiainak.¹ Ivásra főképpen a „Főforrás” vizét használják, amelyet most nagy gonddal kezelnek.

Aki a modern kor igényeinek megfelelő fürdőt keres itt, nagyon csalódik, aki azonban bámulni, csodálni akarja a jóságos Istent az ő alkotásaiban, annak bőven nyílik

¹ Vitos Mózes: Csikvármegye leírása 207. l.

erre alkalma. Aki elmélkedni óhajt és nem hivalkodni, aki a csendet szereti és nem a vásári zajt, akinek a madárdal szebb minden zenénél, mert Istent dicsőíti, az megtalálja itt a legkedvesebb szórakozást. Az égbenyúló fenyves, az illatos virág, a parányi fűszál, a madarak bűbajos zenéje, a sziklából előtörő szénsavban dus gyógyító forrás mind magasztos gondolatot ébreszt az emberi lélekben. Bámuljuk a nagy Alkotót, a mindenneknek véghetetlen Teremtőjét az ő műveiben, csodálatos alkotásaiban. Méltán kiált-hatunk fel a költővel :

*„Isten! kit a bölcs lángesze föl nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.“*

E vadregényes fürdő megtanítja az embert az Isten véghetetlen bölcsességére és jóságára, mert itt láthatja a halandó, hogy, ha küzdés is az élet, hogy, ha szenvedés is jut néha osztályrészül, amint a lélek betegségének az orvoslására gondoskodott az Üdvözítő gyógyító forrásról, úgy az Isten adott a testi betegségek gyógyítására is orvosságot a természet nagy háztartásában.

Kászonfürdőnek gyógyító vize régóta híres, mint azt a sárgult lapokon található följegyzések bizonyítják. A törékeny, beteges test új erőt nyer vizének használata által. E fürdőt, mint említém, nem a kényelemért, hanem kedves fekvéséért és kiváló vízéért szokták felkeresni. Nem sokan nyaralnak itt, mert össze-vissza ötven család kaphat elhelyezést. Azok, akik itt töltik a nyári időszakot, rendszeren egy nagy családot alkotnak. Együtt szórakoznak, együtt teszik meg nagy sétájukat, együtt másszák meg a közelben

lévő nagy hegyeket s gyönyörködnek a természet nagy-szerű panorámájában. Kászonfürdő közönségének családias-sága a régi jó időket juttatja eszünkbe, amikor számüzve volt a fényüzés, az egymással való versengés, nagyozolás. Ez a nemes egyszerűség különben otthonukban is jellem-zője az itt nyaralóknak. Középiskolai tanárok, ügyvédek és más tudományos pályán működők szoktak itt nyaralni, akik a klasszikus iskola emlőin növekedtek s akiket még nem mételyezett meg a modernizmus sorvasztó szelleme. Minden évben egy kis szellemi köztársaság alakul itt, melynek tagjai még pihenésük közben sem feledkeznek meg hazánk nagy férfairól, nemzetünk jeleseiről. Amíg más fürdőkön bálokban, táncmulatságokban s más testi élvezet-ekben keresnek és találnak szórakozást, addig itt minden évben Petőfi emlékezetének áldoznak, az ő kultuszát ápol-ják és terjesztik a nép körében.

Tíz éve, hogy ezeket az ünnepélyeket rendezik soha meg nem szünő lankadással és buzgósággal. Hasonlók ezek az ünnepélyek az egykori Festetich-féle georgikon irodalmi ünnepekhez, azzal a különbséggel, hogy itt nem a főurak, mágnások, de az egyszerű székely nép s annak hivatott vezetői jönnek össze, hogy áldozzanak Petőfinek, „a kor-látlan természet vadvirágá“-nak, aki a magyar föld szere-tetéről dalolt s aki a nép szívéhez leginkább oda férközött.

Az alábbiakban a tíz éven át rendezett ünnepélyek leírását adjuk a lapokban szétszórtan megjelent tudósítások alapján.

III.

Az 1899-ik évben a magyar nemzet Petőfi Petőfi-ünnepélyek.
Sándor halála félszázados évfordulója alkalmából országos ünnepélyt rendezett a fehéregyházi honvéd emléknél. Ezen-

kivül az ország nagyobb városai és irodalmi társulatai is emlékünnepegy keretében áldoztak a nagy költő emlékezetének. — Ez a körülmény indította arra a Kászonfürdő közönségét is, hogy a nevezetes évforduló alkalmából meggyujtsa az emlékezés mécsesét. Mindjárt erre az ünnepegyre Petőfi serleget is szereztek be közös adakozásból és elhatározták, hogy az évfordulót minden évben megünneplik.

Az 1899-ben rendezett, első ünnepegy lefolyását külön nem ismertetem, hanem e helyett közlöm az ünnepegyről felvett jegyzőkönyvet, amely felvilágosítást nyujt az ünnepegy keletkezéséről, lefolyásáról és a serleg beszerzéséről. A jegyzőkönyv így hängzik :

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a kászonjakabfalvi fürdőn, 1899. évi julius 30-án a fürdőző közönség által, ugyan e napon a Petőfi Sándor halálának 50 éves évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepegyen.

Jelen lévén alólirottak :

Petőfi Sándor halálának 50 éves évfordulója alkalmából a segesvári csatatéren, hol a költő elesett 1849-ik évi julius 31-én, országos emlékünnepegy, s azonkívül hazánk nagyobb városaiban ez alkalomból emlékünnepegyek rendezéséről értesülvén az itt fürdőző kis szamu közönség, egyhangu lelkesedéssel elhatározta, hogy a maga részéről is emlékünnepegyt rendez s a nap emlékének maradandóbb megörökítése céljából egy ezüst serleget hozat, mely a következő feliratot viseli : „Petőfi Sándor halálának 50. évfordulója emlékére Kászon-fürdő közönsége 1899. jul. 31.”

Azután elhatározta, hogy egy márvány táblát helyez el a főkut körüli rotunda homlokzatán az évfordulóra emlékeztető felirattal s egyuttal elnevezi ezen áldásos forrást Petőfi forrásnak.

Az emléksereg megrendeltetvén annak költségeire a befolyt összegből 96 korona — fillér forditatott. A márványtábla felállítása, megrendelés, felirat bevésés és beállítás miatt hosszabb időt

igényelvén s az idei ünnepélyre nem volt eszközölhető. Ennek a jövő 1900. évre való szakszerű elkészítését és beállítását Harmath Ödön székelyudvarhelyi szakiskolai tanár ur volt szíves elvállalni, mit a jelenlévők köszönettel vesznek tudomásul, a fedezetlenül maradó beszerzési és beállítási költségekre a jövő évben is gyűjtés eszközöltek.

Az idei emlékünnepély megfelelő műsorral, közebed megtartásával, a fürdőző közönség jelenlétében s a szomszéd községekből felvonult székelyek részvétele mellett folyt le a következő sorrendben:

Dél előtt 11 órakor a fürdő zenekara a Rákóczi-indulóval a hidfőnél gyülekezőt zendített. Innen a közönség a fürdő házak feletti tágas terembe vonult. A zenekar a „Járjatok be minden földet” című darabot játsza, erre a közönség a Himnusz énekli el zenekiséret mellett.

Ezután Dr Balogh Vendel, ügyvéd ünnepi megnyitót tart, vázolja röviden az ünnepély célját, jelentőségét, néhány vonással ismerteti a nagy költő egyéniségét s óhajtását fejezi ki, hogy az ünnepély évről-évre a fürdőző közönség által megtartassék.

Ezután Dávid Iluska k.-a. elemi iskolai növendék szavalt a Petőfi Sándor „Két ország ölekezése” című költeményét elismerésre méltó kedvességgel, melyért a hallgató közönség tapsokkal tüntette ki.

A zenekarnak közbeneső játéka után Végh Mátyás fogarasi polgári és felsőkereskedelmi iskolai igazgató lépett az emelvényre s kiváló művészettel és rendkívüli hatással szavalt a Tóth Kálmán „Előre” című költeményét.

A zene újabb játéka után a közönség a feldisített sétatér terített asztalai mellé vonult a közebedre, melynek folyamán volt tartandó az ünnepély jelentőségét kiemelő, Petőfi Sándort méltató díszbeszéd az emlékszerleg kiűrtése mellett.

A fürdőző közönség nagy része, az ünnepélyre felvonult vidékiek számosan vettek részt a közebeden.

Mély csendben és általános figyelem közt állt fel Embery Árpád székelyudvarhelyi róm. kath. főgimn. irodalom és nyelvtanár s megragadva az emlékszerleget egy művészileg összeállított magas röptű, valósággal költői szép szónoki műben zengte el a

szabadság és szerelem nagy dalmokának, jó Petőfinek emlékét. A majdnem félórát tartott remek szónoklatot a közönség kitörő lelkesedéssel fogadta, s a serleget kiűritett szónokot éltetve üdvözölte.

Reményli a közönség, hogy a költői lelkületű szónok ezen emlékbeszédet az ünnepély jegyzőkönyvéhez csatolás végett leírja és átadja, hogy a jövőendő idők fürdőző közönsége és ünnepély rendező-bizottsága előtt is ismert legyen.

Az ebéd további folyamán Tamás Albert szintén székelyudvarhelyi róm. kath. főgimn. tanár a segesvári Petőfi emlékünnepély országos jellegét ismerteti s míg egyfelől sajnálatának ad kifejezést, hogy azon részt nem vehet, másfelől örvend annak, hogy az itteni fürdőző közönség hazafias érzületének ily lélekemelő módon adott kifejezést, élteti a fürdő közönségét s az ünnepélyeken jelen voltakat és a résztvevők mindenikét.

A vidám és lelkes hangulatban lefolyt ebéd alatt szellemes és talpra esett felkösztopokban nem volt hiány.

Este táncmulatság és tűzijáték fejezte be a szép ünnepélyt.

Ezen jegyzőkönyv bezáratott és aláírtott azzal, hogy az a Petőfi serleggel együtt megőrzés végett Málnási Kristóf fürdő intéző urnak adatott át, ki elsősorban köteles a Petőfi ünnepélyek évenkénti megtartásáról gondoskodni s ha az ünnepélyek tartása megszűnnék, a serleget a sepsiszentgyörgyi „Székely nemzeti muzeum-“ba elhelyezni, ami az utána következőknek is kötelességévé tétetik.

Kmf.

Embery Árpád s. k.,
főgimn. tanár.

Tamás Albert s. k.,
főgimn. tanár.

Dr Balogh Vendel s. k.,
ügyvéd.

Végh Mátyás s. k.,
tanár.

Harmath Ödön s. k.,
tanár.

Málnási Kristóf s. k.,
fürdő intéző.

A következő évben (1900. jul. 29.) a második ünnepélyt is nagy lelkesedéssel tartották meg. Ekkor az ünnepély bővült annyival, hogy előzőleg szent misét is tartottak. Az idő kedvezett s így Kézdivásárhelyről és Csikmegye közel fekvő községeiből nagyszámu közönség rándult fel az ünnepélyre.

Az ünnepélyt Dr Balogh Vendel kézdivásárhelyi ügyvéd így írja le a Székelyföld című lapban: A fürdő keleti oldalán az árnyas fenyősorok egyik sétatuján diszes lomb-sátor emeltetett s abban egy szépen felékesített oltár, az aznapi ünnepélyes isteni tisztelet elvégzése céljából. A tábori mise kezdetét hármas pisztoly durranás jelezte. Még egy püspöki asszisztenciás mise sem lehetett papok tekintetében népesebb, mint ezen a Kászonfürdön első alkalommal bemutatott áldozat. A misét Dr Ujfalusi József gyulafehérvári kanonok mondotta.

Az isteni tisztelet után a „Járjatok be minden földet” kezdetű induló s majd a Rákóczi nyitány fölzendülése tudatta az imént áhítatba merült hivekkel, hogy a polgári ünnepély műsora kezdődik. A fürdői daltársaság zene kísérettel énekelt Kölcsey lélekemelő Himnuszát, mely után Dr Szilveszter Ferenc, marosvásárhelyi főgimn. tanár mondott megnyitó beszédet, mely Petőfi hazafias és harci dalainak találó részleteivel ékeskedett. Majd Kovács Mariska debreceni tanítónőképző intézeti növendék Petőfi „Ledőlt szobor” című allegorikus költeményét adta elő érzelemdus hangon. A fürdön lévő tanuló ifjuság Petőfi maradandó szépségű népdalaiból énekelt el néhányat zenekíséret mellett, majd a Kiss Győző tanulótól előadott Talpra magyar következett, mely után Kiss Irén és Czirjék Zsuzsika kisasszonyok kedves énekduettjében gyönyörködött a közönség. Végül a Szózat eléneklése után, a Rákóczi-induló mellett levonultak a közebedre, a fürdő épület fölötti tágas és nyitott oldalu közterembe.

Mindenki feszült figyelemmel várta a serlegbeszédet, melyet egy kiváló tehetségű, illusztris férfi volt tartandó. Akárcsak a híres Széchenyi-lakomán lettünk volna. Kitérő tappintat volt a rendezőség részéről, hogy Dr

Ujfalusi József kanonok, volt országgyűlési képviselőt nyerte meg ezen feladatra, mert ezáltal az ünnepély erkölcsi sikere és kimagasló volta előre biztosítva volt. A művészi szép beszédet (megjelent a Székelyföldben) nem vagyunk képesek eléggé méltatni. A kiváló szónoki erővel rendelkező főpap elragadott mindenkit Petőfit méltató dicsőhimnuszával. Az álatános lelkesedés közepett a beszéd végével, midőn a szónok a szabad, a független magyar hazát éltetve, a serleget magasra emelte, mindnyájan felállotunk, mint egy ember s a Hazádnak rendületlenül légy hive óh magyar-t zengettük el, mintegy ezzel fejezve ki mély meghatottságunkat. Nem is részletezve az azutáni felköszöntőket, melyeket Dr Bánffy Zsigmond, Dr Szacs-vay Gyula ügyvédek, Bándy Vazul, főgimn. igazgató, Helley János volt országgyűlési képviselő, Dr Szilveszter Ferenc, Kiss Károly tanárok és mások mondtak az ünnepély szereplőire, a rendezőségre s a múlt évi ünnepély megteremtőjére: Embery Árpád székelyudvarhelyi főgimn. tanárra, ki jelen nem volt az idén s akit erről átíratilag határoztak értesíteni; azzal fejezem be e sorokat, hogy az ilyen ünnepélyek tartása mellett a fürdőző közönség a fenyvek illatos és ozondus levegője s a gyógyvizek élvezete közben nemcsak megrongált egészségét állítja helyre, de szellemi életét is fejleszti, hazafias érzületét hatalmas hullámvásba hozza! Adja Isten, hogy ama emlékserleg még évtizedek hosszú során át szerepeljen a kászoni fürdőn s nehogy az érdeklődés hiányából a sepsiszentgyörgyi székely nemzeti muzeumba kerüljön. (Dr B.V.)

1901-ben az évfordulót követő vasárnapon (aug. 2.) ünnepelt Kászoni-fürdő közönsége. Ennek az ünnepélynek a leírása is a Sz.-F. jelent meg (V-i) aláírással. Ezen leírás szerint az ünnepélyt szentmise előzte meg, mely után a

Himnuszt énekelte a közönség. Majd gyönyörködtünk a Petőfi-féle népdal egyveleg összhangzó áriáiban, valamint Novák Róza tanítónő, Both Mihály kántor hatásosan előadott szavalatában és Bitterlein Mariska k.-a. énekszólójában. Hatalmas tapsokra ragadott mindnyájunkat a fürdő egy régi és állandó vendégének Szilágyi Samunak szavalata. Az erős testalkatu, de látóképességétől szem idegsorvadás miatt megfosztott férfiú, kit magyaros őszinteségeért, nemcsak a fürdőn, hanem Kézdivásárhelyen s általában a belső székely vármegyékben őszinte szeretettel és becsüléssel vesznek körül nagyszámu barátai és tisztelői, a legnagyobb készséggel vállalkozott az általa igen kedvelt emlékünnepegy rendezésében való részvételre. Mondhatni, hogy az idej ünnepégy sikere az ő lelkes biztatása, akaratereje és közreműködésének köszönhető.

A közebeden 50-en vettek részt. A serleg beszédet Dr Balogh Vendel ügyvéd mondotta, (megjelent a Székelyföldben) ékes szavakban méltatva a szabadság, szerelem, hazafiság, emberiség és a természet nagy dalnokát. Az ünnepégy további folyamán a közreműködőknek mondtak köszönetet lelkesült pohárköszöntőkben.

Szilágyi Samu azon figyelemre méltó indítványt tette, hogy a Himnusz halhatatlan költőjének, Kölcsey Ferencnek ép úgy, mint a Szózat írójának, Vörösmarty Mihálynak nemzeti közadakozás útján szobor emeltessék a haza szívében, Budapesten s egy ily irányu mozgalom megindítására a nemzet jelenleg élő nagy költője, Jókai Mór kéressék fel a Kászonfürdőn időző Petőfi ünnepégyt rendező bizottság által. Az indítvány lelkes éljenzéssel fogadtatott s foganatba vétele iránt az intézkedések meg is tettek. Így folyt le a harmadik ünnepégy.

A negyedik ünnepélyt 1902. aug. 3-án rendezték. Ennek az ünnepélynek műsorát Dr Balogh Vendel ügyvédnek a Székelyföldben megjelent leírása alapján a következőkben ismertetem: 10 órakor az erdei fenyves sétányon emelt diszes lombátorban szentmise volt, melyet Beke Boldizsár premontrei kanonok végzett. Az isteni tisztelet fényét és magasztosságát nagyban emelte, sőt az eddigiekhez mérten mindeniket fölülmulata, Kézdivásárhely város róm. kath. hitközségének kiváló zene tehetséggel és szép hanggal megáldott ifju kántora korus játéka, mely a nagyszámu közönséget teljesen elragadta. Az isteni tisztelet után Rácz János kántor vezetése és zene kísérete mellett a Szózatot énekelték el. A megnyitó beszédet Dr Szacsvey Gyula, az itteni Petőfi ünnepélyek egyik alapító tagja mondotta. Vázolta Petőfi Sándornak a székelyekhez való benső ragaszkodását, csatáikban való együttes küzdelmét és a csatában való elesét s kiemelte azon nemzeti kötelességet, mellyel minden magyarnak Petőfi emléke iránt kell viseltetnie.

A Petőfi népdalaiból válogatott darabok eléneklése előtt és után két kis leány szavalatában gyönyörködött a közönség. Előbb Gothárdt Juliska kisasszony Petőfi: „A székelyekhez“ c. költeményét, utóbb a kis Balogh Gabriella „Mi a haza“ című költeményét szavalta el. Midkét szavaltót tapssal és szép erdei virágcsokrokkal jutalmazta a rendező közönség.

Majd Szilágyi Samu adta elé nagy hatással Kovács Gyulának „Árpád siri álma“ című költeményét. Kölcsey Himnuszának eléneklése fejezte be az erdei műsort.

Délben közebed volt, melyen a Petőfi serleggel Beke Boldizsár premontrei tanár mondott ünnepi beszédet. „Szelid alakját övezte minden tekintet, mi alatt a

szép és beható tanulmányra valló ünnepi beszédet, mely lelkes momentumokban gazdag volt, valósággal elzengte". (A tanulmány megjelent a Székelyföldben). A felkészítés végével lelkes éljenzés hangzott fel, mely után megkezdődtek a pohárköszöntők. Dr Balogh Vendel ügyvéd az áldozatot bemutató és ünnepi beszédet tartó Beke Boldizsárt, Dr Bánffy Zsigmond a jelenlévő hölgy közönséget éllette. Zsigmond György tanár-jelölt az ünnepély szereplőit és a rendezőseget köszöntötte fel. Helley János fürdőtulajdonos Szilágyi Samut, Szánthó József fürdőbiztos Helley Jánost és nagyműveltségű nejét köszöntötte fel. Az ünnepélyt tűzi játék és táncmulatság fejezte be.

Az ötödik ünnepélynek (1903. aug. 2.) a következő műsora volt: A lombsátorban szent misét celebrált Beke Boldizsár premontrei tanár. Mise végével a sátor előtt folyt le az ünnepély nagyszámu közönség jelenlétében. Ünnepi megnyitó beszédet mondott Bartalis József gyulafehérvári főgimnáziumi tanár. Petőfi „Szeptember végén“ című költeményét szavalta Novák Róza tanítónő. Petőfi népdalaiból a „Juhász legény, szegény juhász legény“ és a „Rózsabokor a domb oldalán“ kezdetűeket énekelte a fürdő dalkara. Majd Balogh Gabriella szavalta a „Távolból“ című költeményt. — Ezután Bitterlein Mili k.-a. énekelt, melyet Helley János fisharmoniumon, Reithoffer Jenő hegedűn és Bartalis József fuvolán kísértek. Both Mihály kántor szavalta a „Nemzethez“ című költeményt. A d.-e. ünnepélyt Szilágyi Samu szavalata zárta be, aki a „Fogoly lengyel“ című költeményt interpretálta.

Délben közebed volt, amely alatt Soó Gáspár székelyudvarhelyi főgimnáziumi igazgató mondott nagyszabásu emlékbeszédet a Petőfi serleg felemelésével. Beszédében Petőfi egyéniségét, költészetét jellemezte találó vonásokkal.

A szép beszédért Beke Boldizsár mondott köszönetet pohárköszöntőjében. Ezután még több pohárköszöntő hangzott el az ünnepély rendezőire és szereplőire. Erre az ünnepélyre érkezett meg Harmath Ödön székelyudvarhelyi ipariskolai tanárnak Petőfit életnagyságban ábrázoló csinos kivitelű mellszobra.

Az ünnepséget este tűzijáték fejezte be, amelyet Dr Balogh Vendel kézdivásárhelyi ügyvéd rendezett.¹

1904.-ben a hatodik ünnepély (1904. jul. 31.) szintén nagy lelkesedéssel folyt le. Az ünnepélyes istenitisztelést Veress Lajos főesperes végezte. Mise után a Szózat akkordjai zúgtak fel, mely után Pisztel Márián, brassói főgimnáziumi tanár mondott megnyitó beszédet. „A szónok lelkes szavakban rajzolta a Petőfi kultusz szükségét és a nép lelkére kiható áldásos voltát, hogy a szabadság és szerelem nagy dalnoka egyformán ismerős és kedvelt legyen a kunyhóban és a palotában.“

A megnyitó beszéd után Szilágyi Samu szavalta el Julow Viktor fiatal költőnek „Petőfi emlékezete“ című ódáját. Mivel Szilágyi Samu, az ünnepélyek lelkes rendezője, az ódát éppen erre az alkalomra íratta, azt mint Petőfi életének lelkes apotheozisát s mint a kászoni Petőfi-ünnepélyek termékét itt közöljük :

Petőfi emlékezete.

Írta : Julow Viktor.

Lengjen a zászló, zengjen az ének

A diadal magasztos ünnepén.

Lelkesitőn, büszkén szóljon a dal

Nagy Petőfi emlékezetén!

¹ Bővebb leírását lásd B. V.-tól a „Székely Föld“ 1903. 64. szám.

Honszerelme géniusza mellett
 Lángoljon fel tespedt szívetek
 Zsolozsma szálljon... ime ma közöttünk
 Nagy Petőfi szelleme lebeg.

De im... a távol végtelen ködéből
 Közelg a költő dalának szárnyain
 Fényárban reszket glóriás alakja
 Aranyszegélyes felhők vállain
 Repül az égig, már csak árnya int
 Oszlik a kéklő végtelen azur
 S tömjénben uszó csillag trónusairól
 Büszkén tekint alá az Ur!

Itt lenn dalolt: lágyan, édesen
 Izzó szerelmet, csalfa álmokat
 Szívéből tépte és azt szötte dalba
 A szerelem ihletett herosza
 Ha felhangolja olykor a lant idegeit
 Dala röpke lesz, mintha csak szállna
 Tarka pillangóként búbajos, csapongó
 Szép, mint a tavasz hajnali álma.

Midőn a szabadság lágy leheletét
 Fölkapta szárnyaira a tavaszi szellő
 S Provance kalászos, daltelt mezőiről
 Elhozta vállain egy pirosuló felhő,
 Dalolt népeinek buzgón, lelkesítőn
 Dala fel az égig s a velőkbe hatott
 Zengésétől megrészegült a nép
 S a szolgaság álmából feltámadott!

S mikor megindult a titáni harc
 S agg, ifju, gyermek a csatasíkra mén
 Harci kedvet, égő honszerelmet
 Anteuszként dalodból nyerénk.

Midőn megzendült a vész orgonáján
 A szabadságnak büszke himnusza
 Lelkesített, gyújtott a nagy harcra
 Itt az idő: Talpra magyar, talpra!

Aztán folytó, mérges nyári légben
 Fölpattant a zár az emberek szívéen
 S kigyultak a vész zsarátnoki
 A hármás bércnek fénylő üstökén
 És amerre nyugatról keletnek
 A négy folyamnak sodró árja zúg
 Tűzszloppá nőtt az érzelem láng
 S új világ kelt a vér Óceánján.

Zugó, bugó, vészes vad vihar volt,
 Űvölt a vész s ha forrt az eszmeár
 Villámot sujtó lángostorával
 Tyrteusként hős szelleme járt.
 S míg száguldó, szilaj paripák
 Tiporták össze holt tetemét
 A zsarnokság védő bástyáira
 Piros betűkkel rózta fel nevét!

Utána csend lett: halálos néma csend
 Elejté szárnyát a zugó vad vihar
 Ének és dal csak susogva lebben
 Elernyed, lecsuklik a vitézi kar
 De nem! a rémes éji csend után
 Meglátjátok, hogy a tavasz eljő
 S a szabadság lágy leheletét
 A szárnyaira veszi ismét a tavaszi szellő.

Dereng az égbolt, a hajnal már hasad
 Meglátjátok, egyszer csak megvirrad
 S örömtüzek gyulnak a bércek tetején
 Egy verőfényes márciusi nap.

*Lesz még idő, a lelkesedés lángja
 Hazánk égét biborzat vonja be
 S a zsarnok önkény jogtípró hatalmát
 Egy földet rázó vihar rontja le.*

*Lengjen a zászló, zengjen hát az ének
 Dobogj te szív, lángolj fel e napon
 A Kárpátoktól el az Adriáig
 Neved harsogja: bérc, völgy és halom.
 S a merre zúg a népek mirriádja
 Tied e nép, tied a hatalom
 S mig e honban érző szív dobog,
 Emléked élni, eszméd győzni fog!*

Az itt közölt költemény elszavalása után a fürdő közönségéből alakult dalkar Petőfi dalaiból (Éj van, csend és nyugalomnak éjje, Rózsabokor a domb oldalon, Juhász legény, szegény juhász legény, Befordultam a konyhára) énekelt zenekíséret mellett. A műsor következő pontjai Gothárdt Juliska és Balogh Gabriella szavalata voltak. Az előbbi „Két ország ölelkezésé”-t, az utóbbi „A hazáról” című költeményt szavalta. Szilágyi Samu szavalata (Kossuth katonája) után a dalkör éneke zárta be a délelőtti ünnepélyt.

A közebéden a serlegbeszédet Veress Lajos főesperes mondotta. A szép beszéd lelkes óvációra ragadta a közönséget, mely után Soó Gáspár főgimnáziumi igazgató köszöntötte fel az ünnepi szónokot, aki „szép beszédével a Petőfi emlékének is áldozatot mutatott be a hazafiság oltárán.” Este — szokás szerint — tűzijáték fejezte be az ünnepélyt.¹

A hetedik ünnepély (1905. júl. 30.) műsora ez volt: 10 órakor szent mise, melyet Veress Lajos esperes végzett

¹ Bővebb l. l. Székely Ujság 1904. 62. sz.

Albert Zsigmond és Bartha Ferenc plebánosok segédkezése mellett. Az evangélium után vallásos és hazafias érzéstől áthatott beszédet mondott Bartha Ferenc kászonyfalusi plebános. Mise után a Szózat eléneklésével vette kezdetét a tulajdonképpeni ünnepély, melyet Zajzon Sándor kézdivásárhelyi polgári iskolai tanár nyitott meg szép beszéddel, „melyben Petőfit, a nép gyermekét, mint a népies költészet utólrérhetetlen megteremtőjét és apostolát magasztalta.” A műsor folyamán Szilágyi Samu, a fürdőközönség „Samu bácsija” két ízben szerepelt szavalattal. (Julow Viktor: Petőfi emlékezete. Kovács Gyula: Árpád siri álma). Ugy szintén kétszer szerepelt Kocsuba Rózsika polg. iskolai tanítónő, aki először magyar népdalokat énekelt, majd pedig Arany Jánosnak „Honvéd özvegye” című költeményét szavalta. A műélvezetet nyújtó sorozatnak méltó kiegészítője volt Balogh Gabriella k.-a. kedves szavalata. (Petőfi: Jövendőlés). A délelőtti ünnepély a Himnusszal ért véget.

Délben a szokásos banketten a serleg beszédet Székely János, kézdivásárhelyi áll. el. iskolai igazgató mondotta. Gazdag tanulmányban rajzolta meg Petőfi életét. A jelen volt nagy számú közönség a legkellemesebb emlékekkel távozott az ünnepélyről.¹

A nyolcadik ünnepélyt (1906. júl. 29.) így írja le a Székely Hírlap: Bevezetésül Beke Boldizsár, premontrei tanár celebrált szent misét Albert Zsigmond és Bartha Ferenc plebánosok segédkezésével. Ezt követte Bartha Ferencnek a hazaszeretetről mondott és annak egész hevéből és szent tüzéből lángoló beszéde. Mise után kezdődött a tulajdonképpeni ünnepély. — A közösen énekelt

¹ Bővebb leírását l. a Sz. U. 1905. 64. sz.

Himnusz után Dr Felszeghy Lajos, gyulafehérvári ügyvéd tartalmas, lelkes megnyitójával bevezette, elővarázsolta a legünnepélyesebb tonust. Kovács Ilona k.-a. édes, csengő hangon szavalta el Petőfinek „Jövendölés” című költeményét. Most Szilágyi Samu, ez a Miltonként szellemileg látó és érző hatalmas alak szavalata rázta meg a lelkeket. Julow Viktor: Petőfi emlékezete című költeményét adta elő. A kásonzfürdői ifjuság éneke után Balogh Gabriella „Csak várja” című szavalata bilincselte le a hallgatóság egész lelkületét. — Még szavaltak: Orbay Dezső tanuló (Élet halál), Málnásy Józsika (A hazáról). Végül pedig Soó László székelyudvarhelyi főgimnáziumi tanuló Julow Viktornak „Óda Petőfi halálára” c. költeményét tolmácsolta mély átértés és átérzéssel.

Mivel Julow Viktor e költeményét Szilágyi Samu felkérésére erre az ünnepélyre írta, itt közöljük:

Óda Petőfi halálára.

Írta: Julow Viktor.

*Harsogjon fel az ünnepi lárma,
Repüljön ma sasként a gondolat!
Ragyogjon a nap ma fényesebben,
Dobbanjon ma szívetek nagyobbat!
S ti hős apáknak büszke unokái
Nagyot, dicsőt, kik oly könnyen feledtek,
Tekintsetek a mult sötét ködén át,
S levett kalappal — ünnepeljetek!*

*Nem látom, de érzem, hogy kigyul orcátok,
Mert én csak a dicső multba látok,
És e szent mai nap körülöttem érzem
A letűnt gyönyörű, ragyogó világot...*

Hallom érchangok sejtelmes zugását,
 Piros sapkás hősök küzdenek mellettem,
 Hallom hadi mének lába dobogását
 S diadallal, dallal megtelik a lelkem . . .

Hisz verőfényes nyár volt akkor is: . .
 Gyümölcsöt érő, lángsugaru nyár,
 A réten ép úgy nyiltak a virágok,
 De izzóbb s forróbb volt a napsugár. . .
 A szabadságnak fuvalma, ha lebbent
 Nem sejtők még a rémes pusztulást,
 Csak a pipacs lett pirosabb az ősszel
 S a róna termett még dusabb kalászt. . .

A néma csendből tisztító vihar lett
 Villámot rejtő, vad, irtóztató
 Utána Piski, Segesvár, Világos,
 S az a tizenhárom, szentséges bitó
 S dörgő morajjal szállt égre az eskü:
 Legyen bár puszta, sivár végzetünk
 Zugjon felettünk bár a vészek árja
 De rabok többé soha-soha nem leszünk!

Varázs lantodnak rianó szavára
 A rabbilincsek porba hulltanak,
 A meggyötrött test új életre támadt,
 És romba dőltek a börtön falak.
 Ott villogott a zivatarba, vészbe
 Vezérlő kardodnak tündöklő sugára
 S mi utánad mentünk, utánad rohantunk,
 A dicső, fenséges, utolsó csatára!

Új hon virult a vérnek tengeréből
 S az elvetett sarjadzó mag nyomán
 Im új erőre, új életre támadt
 Jog, erő, műveltség, tudomány!

*Neved visszhangja széles e hazában
 Betöltetlen ma csepp helyet se hagy
 A hon leánya neved fonja dalba
 Mert Te a hazának — Tyrtæusa vagy!*

*Oltára vagy Te a hazaszeretetnek,
 Eszme, mely minden földi szennyt lehány
 Szent bűvölet, bűbájos varázslat
 Örökkön égő, fényes vestaláng!
 Azért ma, hogyha férfi keblekben
 A honszerelem szent lágja kigyul
 Szelleme az, mely nagy tettekre intve
 Él, munkál s buzdit szakadatlanul. . . .*

*S ha majdan eljön ama szent tavasz
 Mikor keleten bihor lesz az ég,
 A költő kobzán elnémul az ének
 S mérges páráktól terhes lesz a lég:
 Vezess bennünket neki a viharnek
 Nézzen, reszkessen, féljen a világ,
 S miként neked, nekünk is úgy fakadjon
 Szívünk fölött halálos vérvirág!*

*S ha majd elszáll a vihar éjszakája,
 Elül a duló fergeteg szele
 S kibontva szárnyát, ránk borítja fátylát
 A Jog, Vallás, Béke szelleme:
 Nőjjön e nemzet dicsfénye, hatalma
 S neved mig féli s kezében a kard:
 Jöjjön bár a vészek Óceánja
 Hatalmas Isten! Ne féltsd a magyart!*

*Villámos Isten! Népe Istene!
 Aranszegélyes, szárnyas felhődin át
 Ki jó kedvvel, bőséggel áldod a magyart
 Hozzád fohászkodunk, halld meg e fogadást:*

*Amig hevülni tud a szív e honban,
 Mig vére hull a köny áztatta rögre,
 Mig el nem jő a szent világszabadság
 Petőfi lelke köztünk él örökre!*

E költeménynek elszavalása után a Rákócy-indulóval ért véget a délelőtti ünnepély. Délben a társas ebéden a Petőfi serleggel Gáspár István kézdivásárhelyi főgimn. tanár mondott magasszárnyalású emlékbeszédet.

1907.-ben a kilencedik ünnepélyt július 28-án tartották meg. Ennek az ünnepélynek a leírása a lapokban nem jelent meg, de az előzőleg kiadott jelentésből megállapítható, hogy az is a szokott módon és ünnepélyességgel folyt le. Az ünnepi szent misét Beke Boldizsár premontrei tanár celebrálta. Az ünnepélyt Bartalis József gyulafehérvári tanár nyitotta meg. Ezenkívül volt férfi és női szavalat és karének Petőfi dalaiból. Délben a társas ebéd is megtartott, azonban serlegbeszéd a felkért szónok akadályoztatása miatt elmaradt.

1908.-ban július 26-án a tizedik ünnepély gazdag műsorral folyt le.

Erről többek között a Székely Hirlap a következőket írja: „Azok, akik ezelőtt tíz évvel elhatározták, hogy Anna bál helyett éveként Petőfi Sándor, a halhatatlan költő és vértanu emlékére ünnepséget rendeznek, talán nem is gondolták, hogy minő nagy dolgot cselekedtek, amikor apostolként Petőfi szellemét s lánglelkét akarják átvinni a népbe. A hatás immár szembeszökő. Folyó hó 26-án, bár az idő esős, kellemetlen volt, a közelfekvő falvakból mint valami bucsura sereglett a székely nép apraja nagyja, hogy lelkét felfrissítse, megedzze a jövőre Petőfi emlékével.“¹

¹ Székely Hirlap 1908. 62. szám.

Az ünnepély műsorát a jelzett leírás alapján a következőkben ismertetjük: A misét Beke Boldizsár mondotta, mely után a tárgysorozat első pontjaként a Himnusz énekelte a közönség. A megnyitó beszédet Biró Lajos kézdivásárhelyi főgimn. tanár mondotta méltatva Petőfi költészetét és egyéniségét és megemlékezve az ünnepélyek megteremtőiről. Petőfinek: Hazámhoz című költeményét Bodó Margit k.-a szavalta. Petőfi dalaiból a fürdőn időző közönség ad hoc alakított dalkara énekelt. Ezután Soó László székelyudvarhelyi főgim. VII. o. t. adta elő Julow Viktornak fentebb közölt Óda Petőfi halálára című költeményét. Majd Székely Miklós VIII. o. t. (Székelyudvarhely) játszott hegedűn. Ezt Kovács Iluska IV. éves tanítónő jelölt (Debrecen) szavalata követte. „A rab” című költeményt szavalta. Szakács Miklós és Székely Miklós énekkettőse után Szilágyi Samu szavalta el Julow V. Petőfi emléke című költeményét. Az ünnepség a Szózat hangjaival fejeződött be.

Délben a jubiláris társas ebéd, melyen több mint ötvenen vettek részt, az új vendéglő tágas termében a legjobb hangulatban folyt le. A szokásos serlegbeszédet a díszes Petőfi-serleggel Horváth Cyrill, minorita rendi áldozópap, kézdivásárhelyi főgimn. tanár mondotta. Lelkesedéssel méltatta Petőfit, mint szabadság hőst és mártírt.

Soó Gáspár székelyudvarhelyi főgimn. igazgató üdvözölte a celebránst, Beke Boldizsárt és két szónokot: Biró Lajost és Horváth Cyrillt. Még pohárköszöntőt mondott dr Balogh Vendel, kézdivásárhelyi ügyvéd, aki visszapilantást vetett a tíz éven át rendezett ünnepélyekre és meleg szavakkal emlékezett meg az ünnepélyeken szereplőkről. Ezzel be is fejezhetném az ünnepélyek ismertetését, de a történeti igazság kedvéért meg kell említenem, hogy az ünnepélyek legnagyobb részét dr Balogh Vendel örö-

kitette meg a lapokban s így ezen történet megírásához becses adatokat szolgáltatott.

IV.

Az ünnepélyek hatása.

A föntebbiekben ismertettem a Kászon-fürdön rendezett ünnepélyek tíz éves történetét. Lehetnek, akik munkámat haszontalan fáradozásnak tartják, de én úgy gondolom, hogy mégis csak érdemes volt ezeket az adatokat összegyűjteni. Nem azért, hogy Kászon, ez a csikmegyei kis fürdő, ezek révén bevonuljon az irodalomba, hanem azért, hogy a nagy költőnk nevéhez, emlékéhez fűződő események nyomtalanul el ne kallódjanak, hanem megörökítve fenmaradjanak, hogy lássák az utódok is: mily nagy Petőfi nevének a nimbusza, mely még a legelrejtettebb zugban is tette, hazafias cselekedetre buzdítja a nemzet fiait.

Az ünnepélyek két érzelmet szolgáltak: a vallásos és hazafias érzést. Mindkettőnek az ápolása különösen szükséges napjainkban, mert éppen ezeket akarják kioltani a nép lelkéből azok, akiknek szívéből kihalt a hit s akik előtt üres fogalom lett a Haza szent neve. Mikor az egyszerű falusi nép látja, hogy az Isten szabad ege alatt emelt oltárnál vele együtt imádkozik és énekel az uri ember is, hite megerősödik, akarata edződik s nem ül fel mindenféle jött-ment álprófétának. Amikor pedig hallja, hogy Petőfi Sándor úgy szerette ezt a sok vér árán szerzett drága hazánkat, ezt a csodálatos szépségű Magyarországot, hogy feleségét, gyermekét is elhagyta és elment érte a csataterén meghalni: akkor nem vesz kezébe vándorbotot, hogy idegen országba menjen, akkor nem indul a „hazátlanok“ hamis tanítása után. Amikor hallja,

hogy a Petőfi dalaiban az ő szívének érzelmei: bánata, öröme, szilaj jó kedve zendül meg, akkor nem megy a ponyvára, hogy Nikkartel és más hasonló mérget vásároljon, hanem megszerzi Petőfi verses kötetét, a magyar érzésnek és hazaszeretetnek bibliáját. Ezekben határolódik a kászoni Petőfi ünnepélyek jelentősége.

S hogy a kászoni ünnepélyek nem tévesztették el hatásukat, bizonyítja az a körülmény, hogy a közelfekvő községek lakói évről évre lelkesedéssel várják azt a napot, amikor a „Petőfi-bucsu“-ját tartják. Ilyenkor aztán ünneplő ruhába öltözve seregestül mennek áldozni a vallásosságnak és hazaszeretetnek oltárán. Szívük betelik minden évben Petőfi nagy eszméivel s költészetének varázsereje megigézi, leláncolja és felvértezi az idegen áramlatok ellen.

„Ebben rejlik a Petőfi kultusz hatalma. Hadd ismerjék meg e magyar szellemet azok is, kik talán még eddig nem ismerték eléggé; akik pedig ismerik, ismét és ismét melegedjenek fel lelke lobogó lángjánál. Különösen a kevésbé művelt osztályt kell Petőfi megismerésére tanítani. Mert ez a leghálásabb anyag: féltve őrzi a megtanult eszméket s ha az eszmék éppen a hazafiságból és a többi nemzeti vonásokból fakadnak, akkor lelkét örök időre a magyarsághoz láncoltuk és nem kell féltanük őket, hogy az internacionális tanok eltántoritják mitőlünk.“¹

De nemcsak az ünnepélyeken részt vett közönség körében terjedtek Petőfi eszméi ezen ünnepélyek által, hanem szélesebb körben is. Az ünnepélyeken elhangzott megnyitó és serlegbeszédnek legnagyobb része a lapokban is megjelent s így nagy költőnk ismertetését, kultusszának a terjedését, eszméinek közkinccsé való válását nagyban elő-

¹ Székely Hírlap, 1908. 61. szám.

segítették. A beszédek, tekintve azt, hogy mindig hozzáértő egyének, hivatásszerűleg irodalommal foglalkozó férfiak mondták, becses tanulmányok, kiváló esztetikai méltatások, melyek összegyűjtve mindenesetre megérdemelnék, hogy egy kötetben megörökítenek.

Amint ezekből láthatjuk, az itt leírt ünnepélyek mig egyrészt az egyszerű népet igyekeztek Petőfivel megismertetni, eszméinek megnyerni, addig a Petőfiről szóló irodalmat is gazdagították, egy-egy virágszállal bővítették. Kétségtelenül megérdemlik azok a férfiak, akik ezeket az ünnepélyeket megteremtették és egy évtizeden át fenn tartották, hogy hálával és elismeréssel illessük őket. Fáradásuk már eddig is gazdag gyümölcsöket termelt s bizonyára azokat fog teremni ezután is.

És most azzal fejezem be igénytelen dolgozatomat, hogy amiként az egyik tudósítás mondja: a kászoni Petőfiserleg minél később kerüljön a Székely Nemzeti Muzeumba. Hadd hangozzék a Petőfi emlékezete évről évre e kies fürdőn, dalai töltsék be az erdőkkel koszoruzott bérceket és völgyeket egyaránt, hogy beteljesedjék a jóslat:

„Anyám az álmok nem hazudnak;

Takarjon bár a szemfödél:

Dicső neve költő fiadnak,

Anyám, soká, örökkön él.“¹

Éljen is s azt ne homályosítsák el soha az idők bércei, a századok se.

Biró Lajos.

¹ Petőfi: Jövendőlés.

